

HRVATSKI glasnik

Godina XVI, broj 37

14. rujna 2006.

cijena 80 Ft

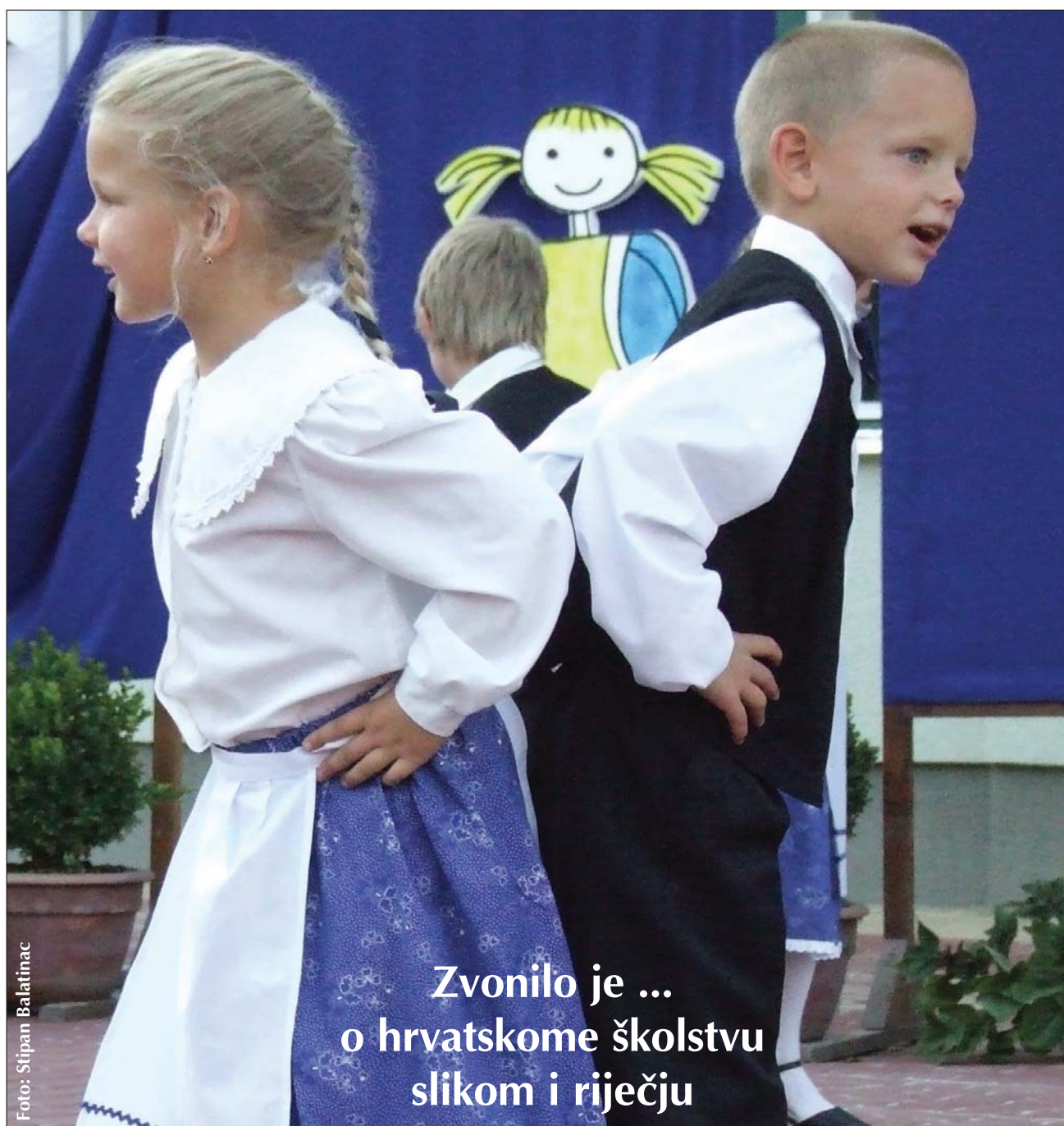

Foto: Stipan Balatinac

Zvonilo je ...
o hrvatskome školstvu
slikom i riječju

Komentar

Još jednom o Bunjevcima

U 33. broju našega tjednika pod naslovom *Bunjevci su Hrvati* osvrnuo sam se na nerazumnu i besmisleni inicijativu pojedinca i njegovu zabludu da se Bunjevci priznaju kao posebna manjina, i da se na taj način i zakonom imenuju kao 14. nacionalna manjina u Mađarskoj. Svoj stav u svezi s tom inicijativom, mislio sam tada, iznio sam prvi i posljednji put, uvjeren da ona skupa sa svojim inicijatorom nije spomena vrijedna. Međutim, s obzirom na vijest koja se ovih dana prenosi putem državnih i regionalnih medija o odluci Državnog izbornog povjerenstva, odlučio sam još jednom pisati na tu temu.

Žalosan je da se putem medija naprosto sugerira kako nam predstoji priznavanje 14. nacionalne manjine u Mađarskoj, a da se pri tome ni jednom riječju ne spominje kako su Bunjevci jedna od hrvatskih etničkih skupina, da se oni smatraju Hrvatima isto kao i Raci, Šokci u Bačkoj, te druge hrvatske etničke skupine u Mađarskoj.

Nema sumnje da je inicijativa o priznavanju Bunjevaca kao posebne nacionalne manjine za njezine pokretače bila uspješna. Nakon prikupljanja (po Zakonu o pravima i nacionalnih i etničkih manjina iz 1993. godine) više nego dovoljnog broja potpisa, Državno izborno povjerenstvo u skladu sa člankom 31. stavkom 2. Zakona o pravima nacionalnih i etničkih manjina iz 1993. godine o tome će obavijestiti predsjednika državne Skupštine (Parlamenta).

Doduše, postupak je proveden u skladu sa zakonskim odredbama, ali odgovornost pripada najviše zakonodavnom tijelu, državnoj Skupštini. Međutim, dok je prije bilo dovoljno spisak s potpisima inicijatora dostaviti predsjedniku Parlamenta, prema izmijenjenomu manjinskom zakonu on se prvo dostavlja Državnom izbornom povjerenstvu, koje je dužno zatražiti stav Mađarske akademije znanosti. Naime, ona provjerava postoje li za to potrebni zakonski uvjeti. Na temelju toga Parlament odlučuje o tom pitanju.

Prema mišljenju Akademije da su Bunjevci jedna od etničkih skupina hrvatske manjinske zajednice, nije za očekivati da će Parlament drukčije odlučiti. U svakom slučaju politička odgovornost je u rukama Parlamenta, a Akademijin stav je jasan, a to je da su Bunjevci već – u vrijeme stvaranja modernih nacija – po jeziku, vjeri i kulturi vezani za hrvatski narod, njegov jedinstveni dio. Kao i nekadašnji DSJS, Savez Hrvata u Mađarskoj i Hrvatska državna samouprava od početaka ujedinjuju i jednu od najprepoznatljivijih hrvatskih etničkih grana da se ona ne otrgne od svoga stabla, i od svojih hrvatskih korijena.

S. B.

„Glasnikov tjedan”

I dok je Državno izborno povjerenstvo 8. rujna zatvorilo kandidature zastupnika za izbore mjesnih i manjinskih samouprava, tih dana je donijelo i odluku kako je narodna inicijativa za priznavanje Bunjevaca autohtonom narodnom grupom valjana te kako se ona podnosi predsjedniku mađarskog Parlamenta.

Zakon o nacionalnim i etničkim manjinama iz 1993. g. članak 61, stavak 2: «Ako osim navedenih u stavku (1) daljnja manjina želi dokazati da odgovora uvjetima koje sadrži ovaj zakon, najmanje tisuću građana s biračkim pravom, koji sebe smatraju pripadnikom te manjine, o tom predmetu svoju narodnu inicijativu uza spisak s prikupljenim potpisima podnosi predsjedniku Državnog izbornog povjerenstva. Pri tome postupku potrebno je uvažiti propise zakona XVII. iz 1989. g. o referendumu i narodnoj inicijativi s time da je Državno izborno povjerenstvo pri svome postupku dužno zatražiti stav predsjednika Mađarske akademije znanosti o postojanju zakonskih uvjeta.»

Bunjevci su skupili i više. Bunjevačka zarađala proširila se dakle i u Mađarsku.

Zastupnici hrvatskih manjinskih samouprava 1. listopada birat će se u 115 naselja, gradova i sela u Mađarskoj. Iza hrvatskih kandidata stoji Savez Hrvata u Mađarskoj, KUD Tanac, Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskog prijateljstva, Društvo Horvatov kre Mure, Šokačka čitaonica, Hrvatsko-mađarska kulturna udruga Andrása Dugonicsa, Udruga Hrvatski kulturni centar Bunjevačka čitaonica, Hrvatsko-mađarska kulturna udruga „Szent László”. Iza najvećega broja kandidata njih 80% stoji Savez Hrvata u Mađarskoj kao najjača civilna udruga Hrvata u Mađarskoj.

A kakvo je stanje na polju hrvatskoga školstva na početku nove školske godine, saznat ćete u ovome broju Hrvatskoga glasnika. I tu su u pitanju brojke, a usporedba brojaka daje nam neslućene mogućnosti razmišljanja o aktualnom trenutku, ali to je pak tema za sociologe, politologe, povjesničare i stručnjake drugih profila.

Branka Pavić Blažetin

Odluka Državnog izbornog povjerenstva o inicijativi za priznavanjem Bunjevaca kao posebne nacionalne manjine

Državno izborno povjerenstvo (OVB) odlukom broj 491/2006. (IX. 07.) utvrđuje kako je na inicijativu M. M. za priznavanjem Bunjevaca kao posebne nacionalne manjine, u skladu sa zakonom o pravima nacionalnih i etničkih manjina, prikupljeno više od potrebnih tisuću potpisa. Prema tome, nakon što odluka postane pravomoćnom, predsjednik Državnog izbornog povjerenstva o uspješnoj će inicijativi obavijestiti predsjednika Skupštine (Parlamenta).

U obrazloženju Državnog izbornog povjerenstva uz drugo stoji da je na temelju provjere vjerodostojnosti prikupljenih potpisa – po slučajno odabranom uzorku od 101 potpisa – utvrđeno kako je najmanje 1529 i najviše 1896 u svakom pogledu valjanih potpisa.

Napominjemo, kako po zakonu, predsjednik Državnog izbornog povjerenstva o rezultatima narodne inicijative neodložno mora obavijestiti predsjednika državne Skupštine (Parlamenta), koji je dužan inicijativu staviti na dnevni red na idućoj sjednici. Računajući od te obavijesti, Parlament u roku od tri mjeseca mora donijeti odluku o narodnoj inicijativi, 7. rujna 2006. g.

ISPRAVAK I ISPRIKA

O mohačkoj bitki i Lajosu II.

Izgleda kako je naše uredništvo napisom o Mohačkoj bitki doživjelo gori poraz negoli ugarska vojska i kralj Ludovik II. 1526. godine kod Mohača. Ispričavamo se čitateljima jer smo u članku naslova „Obilježena 480. obljetnica Mohačke bitke” objavljenom 31. kolovoza, Hrvatski glasnik broj 31, na 16 stranici ime ugarsko-hrvatskoga kralja Lajosa II. (i nehotice lapsus calami) pohrvatili u Ladislav II. Hrvatska povijesna literatura i pravopis od Drugoga svjetskog rata naovamo Lajosa II. prevodi kao Ludovik II., a u prevedenim udžbenicima povijesti za hrvatske škole u Mađarskoj prevoditelj Marin Mandić ime Lajosa II. prevodi kao Ljudevit II. Zahvaljujemo našim čitateljima na pomnom čitanju našega tjednika i savjetima te na pozivima koje dobivamo ako uoče neku od grešaka koje su na žalost neminovne u našem novinarskom radu. Jer i novinari su ljudi.

Branka Pavić Blažetin, autorica napisa

Aktualno

Kod predsjednice mađarskog Parlamenta

Predsjednica mađarskog Parlamenta Katalin Szili 6. rujna u svom uredu primila je zamjenika predsjednika HDS-a Stipana Karagića i dopredsjednika HDS-a Čabu Horvatha. Katalin Szili na poziv predsjednika hrvatskog Sabora Vladimira Šeksa početkom studenoga putuje u Zagreb i prije svoga puta zanimao ju je aktualni položaj i problemi hrvatske zajednice u Mađarskoj.

Stipan Karagić

Kako je za naš tjednik nakon sastanka izjavio zamjenik predsjednika HDS-a Stipan Karagić; predsjednicu mađarskog Parlamenta obavijestili smo o tome što mi očekujemo da ona zastupa u svojim razgovorima s hrvatskom stranom te u odnosu na mađarski Parlament i mađarsku Vladu, odnosno u odnosu na našu matičnu državu Republiku Hrvatsku. Tijekom razgovora naglasili smo kako mislimo da je naš položaj stabilan i zakonom reguliran, ali kako ima još mnogo toga što se može učiniti nabolje. U prvom redu radi se o problemima financiranja u školstvu, problemima financiranja malih škola, što i te kako pogađaju upravo manjinske zajednice, pa tako i našu, hrvatsku. Jer i mi živimo u malim naseljima i zatvaranjem škola ili njihovim mogućim udruživanjem gubi se manjinski duh i jezik, a da ne govorimo koliko gube same seoske zajednice. Predsjednici Parlamenta zahvalili smo na pomoći u financiranju i ostvarenju projekta Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj u Vlačićima na otoku Pagu, te financiranja obnove i izgradnje pečuškoga hrvatskog školskog centra Miroslava Krleže.

Posebice smo se osvrnuli na položaj i ulogu Ureda za nacionalne i etničke manjine koji se od nekadašnjega vladina Ureda sveo na jedan od odjela u nadležnome Ministarstvu, i čija je uloga iz izbornog ciklusa u izborni ciklus, da tako kažemo, sve «prozračnija», sve slabija. Posebice smo se osvrnuli na problem financiranja našega tiska, tjednika Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskoga glasnika, koji je jedino naše glasilo te ako ono ne funkcionira na pravi način i uza čvrste uvjete razvoja, bez toga teško je zamisliti opstanak pisane riječi i informatičke baze Hrvata u Mađarskoj. Ukazali smo i na problem financiranja i izrade mađarsko-hrvatskog

rječnika, što je ušlo i u zapisnike Mješovitoga mađarsko-hrvatskog međuvladinog odbora za manjine.

U razgovorima se ukazalo i na ulogu i značenje Mješovitoga međuvladinog mađarsko-hrvatskog odbora za manjine i probleme u ostvarenju zadaća iz njegova zapisnika, a posebice se ovdje misli na poteškoće koje se javljaju zbog toga što hrvatska strana nije ispunila zapisnikom preuzete obveze, pa smo iz tih razloga i mi ostali ili, bolje rečeno, otpali od pomoći s mađarske strane. Pozvali smo predsjednicu Parlamenta da u razgovorima s predsjednikom hrvatskog Sabora Vladimirom Šeksom ukaže na tu činjenicu. Ukazali smo i na položaj i ulogu naše najjače civilne udruge Saveza Hrvata u Mađarskoj, na problem njegova financiranja, ali i na problem financiranja drugih hrvatskih udruga. Savez je u 2006. godini, izbornoj godini, dobio od nadležnoga parlamentarnog odbora 2,5 milijuna forinti, a zbog propisa koji su na snazi kod natječajnog postupka pri fondu NCA, ne može sudjelovati tim natječajima. Težina ove zemaljske udruge velika je i u skladu s time trebalo bi biti riješeno na odgovarajući način i njezino financiranje.

Zamolili smo predsjednicu Parlamenta da tijekom pregovora predsjednika Sabora dr. Vladimira Šeksa podsjeti na jednu davnu odluku Sabora o ustrojenju ureda za manjine.

Ocjenjujući dosadašnje rezultate priprema za manjinske izbore, kazali smo predsjednici mađarskog Parlamenta kako smo mi glede onoga što je dosada postignuto, a to je broj upisanih hrvatskih birača u biračke popise i broj inicijativa (115) za utemeljenje manjinskih samouprava, zadovoljni posebice ako to promatramo u svjetlu popisa pučanstva i broja Hrvata u Mađarskoj iz toga popisa 2001. godine te broja utemeljenih (107) hrvatskih samouprava u ovome samoupravnom ciklusu. Doduše, zakonski akti još uvijek imaju velik broj nedostataka i ne isključuju manipulacije, pa tako nije sigurno da će sve utemeljene samouprave na predstojećim izborima biti samouprave upravo hrvatske zajednice. Kazali smo kako usprkos liberalizaciji zakonske norme naš živalj, pogotovo stariji, poučen negativnim povijesnim iskustvima, još uvijek zaire od bilo kakvoga popisa. Ukazali smo i na činjenicu kako zakon u sebi nosi za manjinske zajednice opasan element, element podjele. Male sredine tjera da razmišljaju podijeljeno i stranački, javljaju se razne struje, interesi i liste, što po našem

mišljenju i nije najbolje rješenje za manjinske zajednice. Ukazali smo i na činjenicu kako je zakon dobar dio poslova u svezi s izborima svalio na leđa civilne sfere koja nema ni aparaturu ni sredstva da sve to na najispravniji način obavi.

Pozvali smo predsjednicu mađarskog Parlamenta da bude naša gošća na Hrvatskom danu u Pečuhu, 11. studenog ove godine. Naglasila je kako će ona i nadalje biti partner u rješavanju svih gorućih problema te će se truditi da međusobni susreti budu češći – kazao je za Hrvatski glasnik nakon sastanka s predsjednicom mađarskog Parlamenta Katalin Szili zamjenik predsjednika HDS-a Stipan Karagić. *bpb*

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Hrvatske državne samouprave, i ove će se godine za nastavnike hrvatskoga jezika i književnosti održati akreditirani tečaj (OM 384/61/2002) naziva «Učenje hrvatskog narodopisa». Tečaj će biti održan od 2. listopada do 15. prosinca u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže u Pečuhu. Vrijeme održavanja tečaja je svakoga petka u navedenom razdoblju, i to od 10 do 16 sati, odnosno subotom od 8 do 14 sati. Kotizacija tečaja je 27 000 forinti koji se iznos uplaćuje na K&H Bank Rt. 10402142-21423028-00000000 na račun Hrvatske državne samouprave (Országos Horvát Önkormányzat) najkasnije do 2. listopada 2006. g. Želite li sudjelovati tečaju, obratite se na telefon: 06-1-303-6093 ili 06-1-303-6094. Više informacija u svezi s održavanjem tečaja i o njegovu programu dobit ćete od Anice Torjanac na telefonima: 06-72-351-154 ili 06-30-544-1573.

BUDIMPEŠTA – Sukladno odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, Ruža Kertes, predsjednica Odbora za kulturu, vjerska i društvena pitanja, mladež i šport, sazvala je za 16. rujna sastanak Odbora u Ured HDS-a. Na sastanku će se raspravljati po ovim točkama dnevnoga reda: Hrvatski dan u Pečuhu, Prijedlozi za dodjelu odličja HDS-a, Ostala pitanja i prijedlozi.

Zvonilo je ...

Školska je godina počela, a s njom i nastava hrvatskoga jezika u školama: u dvojezičnim, s predmetnom nastavom, u obliku kružoka, plesnih skupina ... Priznali mi to ili ne, najvažniji kamenčić u mozaiku budućnosti naše zajednice jest stabilno i čvrsto hrvatsko školstvo koje obrazuje naraštaje kako bi kroza znanje materinskog (hrvatskog) jezika na ovim prostorima čuvali i hrvatsku samosvojnost i kulturu. Na polju udžbenika nikakve novine nema ni ove godine. Kasne. Zakon povećava satnicu, malim školama prijeto zatvaranje zbog nerentabilnosti. I dok je za neke povećanje satnice prevelik teret, neki ravnatelji smatraju kako se njom može još bolje provesti nastava u narodnosnim školama. Jer narodnosne škole imaju svoje „obveze“ s djecom i kada ona izađu s nastavnog sata. Treba ih odgajati u narodnosnom duhu, učiti voljeti kulturu, jezik ... Slika je šarolika i različita od županije do županije, od škole do škole, od mjesta do mjesta. Neki su zadovoljni, a neki nisu i žele još više jer su hrabri i znaju da to mogu i moraju pokušati ostvariti; protekle godine su to potvrdile. Neki se polako, ali sigurno gube i sutra o njima nećemo moći ništa napisati.

Novi korak na putu kulturne autonomije i razvoja hrvatske škole

U četvrtak, 31. kolovoza, u 17 sati u Santovu je održano otvorenje nove, 2006./2007. školske godine, u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu. Šezdeset prve u povijesti škole koja je utemeljena još 1946. godine.

Na svečanosti upriličenoj u kinodvorani mjesnog doma kulture, koja je djecom i roditeljima ispunjena do posljednjega mjesta, nakon pjevanja mađarske i hrvatske himne, okupljene je prigodnim riječima pozdravio ravnatelj Joso Šibalin, među njima posebno predsjednika Hrvatske državne samouprave dr. Miju Karagića i konzul savjetnicu generalnoga konzulata republike Hrvatske u Pečuhu Vesnu Njikoš Pečkaj.

Kako je to već običaj, odmah na početku prigodnim recitacijama predstavili su se prvaci, koji su dopraćeni od strane učenika osmog razreda. Bio im je to posljednji nastup u pratnji njihovih odgojiteljica, nakon čega ih je preuzela nova učiteljica.

Uz drugo, Joso Šibalin kratko je obavijestio učenike i roditelje o planovima i zadaćama za tekuću školsku godinu, s posebnim naglaskom na učenje i njegovanje materinske riječi i u nastavi i u izvanškolskim aktivnostima. Napomenuvši da će od jeseni škola imati 12 prvaka, a ukupno 102 učenika uza stopostotnu popunjenost (45) učeničkog doma, zatražio je i nadalje potporu roditelja

János Rittgasser i dr. Mijo Karagić potpisuju sporazum o kupnji nekretnine za izgradnju novog učeničkog doma u Santovu

radi povećanja broja učenika iz okolnih naselja. Kako je naglasio, zanimanje za santovačku školu – pogotovo pošto je 2000. godine ustanovu na održavanje preuzela Hrvatska državna samouprava – iz godine u godinu raste, ali se zbog nedostatka smještaja više učenika redovito mora odbiti.

Ponos hrvatske zajednice u Mađarskoj

Okupljenima se u ime održatelja prigodnim riječima obratio predsjednik Hrvatske državne samouprave dr. Mijo Karagić, koji je uz ostalo naglasio značenje santovačke škole za školstvo Hrvata u Mađarskoj:

«Kada dođem u Santovo, imam pred sobom tri važna trenutka u povijesti škole. Nekada, 1960. godine, kažem to roditeljima i kolegama koji to dobro znaju, u Mađarskoj smo imali 54 takve škole kao što je santovačka. Od tih 54 –naravno uz pečušku i budimpeštansku –u malim naseljima ostala je samo jedna, a to je vaša santovačka škola. Zahvaljujući u prvom redu nacionalnoj svijesti roditelja, učitelja, nastavnika, kolega koji su u ovom selu radili, ona postoji, radi i danas. Sljedeći važniji trenutak u povijesti ove naše vrlo važne ustanove bio je kada je

prije šest godina Hrvatska državna samouprava preuzela školu na održavanje. Bojim se da to nismo učinili, santovačka bi škola doživjela istu sudbinu kao i garska i ostale škole u Bačkoj i cijeloj Mađarskoj. Danas pak imamo najaviti novi važan događaj, a to je da smo potpisivanjem ugovora o primopredaji školskih zgrada u trajno vlasništvo i o kupnji nekretnine, učinili prvi korak za proširenje, adaptaciju škole i izgradnju novog učeničkog doma. Siguran sam da će time ova škola biti još privlačnija, još bolja, ne samo za djecu koja pohađaju ovu školu nego će to biti ponos za cijelu hrvatsku zajednicu u Mađarskoj.»

Zahvalivši nadležnim ministarstvima, zakladama, načelniku i bilježniku sela na suradnji, dr. Karagić je izrazio nadu da će se ove i iduće godine pripremiti sva projektna dokumentacija, a zatim, 2008., i ostvariti izgradnja novog učeničkog doma. «Za to će nam trebati pomoć i matične Hrvatske, i Mađarske», kazao je na kraju predsjednik HDS-a darivajući sve prvake knjigom «Dječji snovi», u nadi da će se njihovi snovi ostvariti, pa ako sada još i ne mogu, ali već za pola godine moći će čitati radove pečuških učenika ilustrirane crtežima hrvatskih učenika s Croatiade, državnoga likovnog natjecanja.

Školske zgrade u trajno vlasništvo HDS-a i kupnja nekretnine za izgradnju novog učeničkog doma

Prije svečanog otvorenja školske godine, u 16 sati u mjesnom načelnikom uredu upriličeno je potpisivanje ugovora između Santovačke samouprave i Hrvatske državne samouprave o primopredaji nekretnina hrvatske ustanove u trajno vlasništvo HDS-a, koji su vlastoručnim potpisom potvrdili načelnik sela Santova János Rittgasser i predsjednik HDS-a dr. Mijo Karagić. Značajnome događaju prisustvovali su konzul-savjetnica Generalnoga konzulata RH u Peču Vesna Njikoš Pečkaj, santovački bilježnik Lajos Barta, ravnatelj škole Joso Šibalin, predsjednik santovačke Hrvatske samouprave i djelatnici Ureda HDS-a. Zahvalivši načelniku i bilježniku na suradnji, dr. Karagić je izrazio nadu da će se suradnja dviju samouprava nastaviti i ubuduće.

Podsjetimo da se Santovačka samouprava ugovorom od 30. lipnja 2004. godine o predaji hrvatske ustanove na održavanje HDS-u obvezala da će predati i zgrade u trajno vlasništvo sve dok u njoj teče hrvatska nastava, kako bi se omogućio nesmetani razvoj i dogradnja školskih zgrada. Isto tako potpisan je i kupoprodajni ugovor o kupnji nekretnine u Kossuthovoj ulici pod brojem 27, u neposrednom susjedstvu sadašnjeg Učeničkoga doma, na čijem se mjestu planira izgradnja novoga.

Otvoren put razvoju i pospješanju hrvatske nastave

Dodajmo da je – 1. kolovozom 2000. godine – preuzimanjem Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma na odražavanje Hrvatska državna samouprava učinila prvi i najvažniji korak u ostvarivanju kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj. Za proteklih šest godina takva se odluka pokazala opravdanom, a škola je krenula putem razvoja. Porastao je broj učenika, poboljšani su uvjeti u učeničkom domu, a ostvaren je i kvalitativni pomak u nastavi. Kao najvažniji događaj u povijesti škole bila je podjela spojenih 1.-3. i 2.-4. na samostalne skupine. Prije šest godina škola je imala 73, a danas ima 102 učenika i 22 djece u vrtiću.

Hrvatska škola u Santovu ove godine obilježava 60. obljetnicu svoga postojanja, koja će se proslaviti tijekom proljeća tekuće školske godine. Na temelju dokumentacije i istraživanja dr. Marina Mandića, opis učenika održan je 6. studenoga, a nastava prema izvješću županijskog nadzornika otpočela je 7. studenoga, dok u jednom drugom izvješću učitelja i ravnatelja Stjepana Velina, koje može biti vjerodostojnije, stoji da je ona počela 11. studenoga 1946. godine.

S. Balatinac

Intervju

Mogućnosti su otvorene

Početak školske godine bila je prilika da porazgovaramo s voditeljicom Glavnog odjela za narodnosti i etničke zajednice te jednakosti Ministarstva obrazovanja i kulture Annom Simon koja je nazočila te održala i predavanje na nedavnom savjetovanju hrvatskih prosvjetnih djelatnika, održanom u organizaciji HDS-a, u pečuškom Hrvatskom školskom centru Miroslava Krelže.

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

Gospodo Simon, i danas ste u svojem izlaganju, čiji je naslov bio Novine u zakonskoj regulaciji javnog obrazovanja, s posebnim osvrtom na najvažnije zadatke narodnosnog odgoja i obrazovanja, spomenuli termin srednjoročnoga plana manjinskog obrazovanja. Što znači taj plan?

– Odgoj i obrazovanje manjina organski je dio mađarskog odgoja i obrazovanja, ima iste važeće uvjete kao mađarski odgoj i obrazovanje. Ako bi to bilo tako, onda bi manjinsko obrazovanje pretrpjelo nedostatke, upravo zbog toga treba uzimati u obzir specijalne zadatke kako bi se osiguralo za njih kvalitetno obrazovanje. Tu mislim na osiguranje funkcioniranja manjinskih škola s malim brojem djece, ali to je zadaća koja zahtijeva suradnju i s drugim ministarstvima: s ministarstvom financija ili ministarstvom razvijanja ruralnog područja. Može se izraditi takav sustav sufinanciranja koji pomaže održateljima ustanova, onima koji se bore s nedostacima upravo zbog održavanja svojih takvih ustanova. Tu trebam istaknuti i naglasiti da ponajprije održatelji moraju osigurati djelovanje svojih ustanova, a unutar toga manjinsko obrazovanje, ali to s određenim sredstvima trebamo i mi pomagati, što i nastojimo. Drugo što moramo uzimati u obzir jest činjenica da manjine u Mađarskoj žive raštrkano, i uporaba njihova jezika iz javnoga života nestala je, stoga mi vrlo cijenimo i smatramo važnim da manjine žele svoj jezik razvijati u svojim obrazovnim ustanovama unatoč tomu što djeca od kuće jedva donose znanje manjinskog jezika ili ga možda i ne govore. Zato su potrebne i manjinske škole s predmetnom nastavom, ali su dvojezične škole znatno djelotvornije, i njima dajemo prioritete. Njihovo je financiranje povoljnije. Naravno, da bi se ostvarilo što više takvih ustanova, potrebni su i stručni seminari, tečajevi iz stručnih jezičnih područja pomoću matične domovine. Glede stručnih kadrova možemo dobiti pomoć iz matične domovine. To je vrlo djelotvorno, ima već takvih zajednica koje su se za to već drugi put natjecale. Daje se mogućnost seminara 40 sati teorije i 40 sati prakse. Može se to organizirati i u određenim ustanovama i na pograničnom području ili u određenim područjima. Nastavnici mogu hospitirati

određene sate u matičnoj domovini, gdje nehotice moraju učiti jezik. To učestalo možemo financirati, osigurati sve troškove s posebnim natječajima.

U posljednjih nekoliko godina više državnih manjinskih samouprava preuzelo je u svoje ruke neke školske ustanove, pa su i potakli dvojezičnu nastavu u nekim školama. Kako su financirane dvojezične ustanove, a kako one koje je manjina preuzela kao uzdržavatelj? Je li budućnost dvojezična nastava? Ili sve ostaje na istoj razini?

– Smatram da je mnogo učinkovitija dvojezična nastava. Tu treba znati da državne samouprave preuzimaju takve ustanove koje obavljaju regionalne zadatke, na toj razini sklope ugovor s Ministarstvom odgoja i obrazovanja. Na taj je način s raznih strana osigurano funkcioniranje ustanove. Svaka odgojno-obrazovna ustanova na temelju normative dobiva potporu za održavanje. Ima i dodatna potpora održavatelju, to je manjinska dodatna potpora, koja se ne smije pobrkati s manjinskom stručnom normativom, to je onaj dio koju mjesna samouprava kao održavatelj dodaje središnjem proračunu. To je zakonom određeni dio. Osim toga takve škole u vlasništvu manjinskih samouprava mogu se i natjecati, također prema uredbi središnjega proračuna, ali najviše mogu dobiti do 30 milijuna forinti godišnje. Dvojezična nastava djelotvorno može se ostvariti u posebnoj jezičnoj sredini, gdje se jezik rabi i izvan nastave. To bi vrlo dobro bilo i kod škola s predmetnom nastavom, npr. kada se uče manjinski plesovi, neka se daju instrukcije na manjinskom jeziku. Vrlo je važno da škola bude u manjinskom okruženju s potrebnom narodnosnom kulturom, jer sama škola nije dovoljna u jednome mjestu.

Koriste li manjine sve mogućnosti dvojezičnosti?

– To je suvereno pravo zajednice, to je pravo roditelja da slobodno biraju školu, i ono treba cijeniti ako neka škola radi s predmetnom nastavom na visokoj razini. To ovisi i o jezičnoj razini dane zajednice. Upravo zbog tih razloga dajemo mogućnost da postoje modeli proširene forme, npr. ako se u nižim razredima radi s predmetnom nastavom, ali od 4. ili 5. razreda učenici su već spremni na dvojezičnost ili na proširenje nastave na manjinskom jeziku, onda ustanova može i tako djelovati. Vrlo je dobro uvođenje jezika kod predmeta sposobnosti, kao što je crtanje, pjevanje, tehnika, pogotovo u nižim razredima jer tamo je većinom jedna učiteljica.

U čemu rješavanje hrvatskoga manjinskog odgoja i obrazovanja dobiva prioritete?

– Ne razlikuje se od prioriteta manjinskog odgoja i obrazovanja. Kod Hrvata je vidljiv lijep razvoj, neke su ustanove prešle na dvojezičnost, državna samouprava preuzela je neke ustanove. Hrvati se dobro koriste postojećim mogućnostima. Vidim da u hrvatskim krugovima radi dobra i stručna ekipa.

U Gradišću 824 dice u škola

Septembarski prvi dan i u Gradišću je zlamenovao početak novoga školskoga ljeta za 824 dice. To je za 40 školarov manje nek lani u ovu dob u našoj regiji. Skoro u svaki naši škola se smanjuje broj učenikov, a tako i onih ki se po hrvatski uču.

U **Bizonji** se je ljetos 108 dice veselilo pri školskom otvaranju, 31. augustuša, četvrtak, iznutar i izvan obnovljenoj školi i novoj krovnoj konstrukciji ka je stala samoupravi oko 12 milijun forintov. Prvi razred ima 12 školare, a dojuče ljetu 17 učenikov će zbogomdati bizonjskoj osnovnoj školi. Mora se spomenuti da ova ustanova je dobila i novu školnikovicu u osobi Bizonjke Renate Novak, ka je ljetos dobila diplomu na sambotelskoj visokoj školi, a podučavat će hrvatski jezik. Ovde se svako dite uči po hrvatski.

U **Kemlji** je i ovo ljetu najveć školarov u cijeloj regiji, 242. Med njimi 95 dice se uči po hrvatski, a drugi dio po nimški. Prvi razred su začeli 24 (11 dice s hrvatskim jezikom), a u 8. razredu je 21 školar. (Med njimi 13-imi su s hrvatskim jezikom). Od septembra u određeni razredi se gane pokusna nastava sa stručnom kompetencijom. U 1. razredu u okviru matematike, u drugom razredu pri ugarskom jeziku, u 5. razredu pri školski predmeti, matematika i ugarski jezik, u 7. razredu će se upeljati predmet o medijski znanji, u 5. razredu u dvj grupa pri nimškom jeziku, a isto tako u ovom razredu pri tancu i dramski ura će se hasnovati ov pokusni program.

Koljnofska škola „Mihovil Naković“ jur kot Obrazovno-odgojni centar mikroregije prima u novom školskom ljetu 123 učenike. U prvom razredu će 14 dice začeti školu, a 8. razred će dojuče ljetu zgotoviti 18 školarov. Učitelj povijesti je zbogomdao školi, ali, kako je rekla direktorica Agica Sárközi, nastavu toga predmeta će na se zeti jedan drugi školnik unutar institucije. Od septembra osam pedagogov će pohađati hrvatski tečaj, a u januaru će položiti jezični ispit na bajskej visokoj školi. Nije isključeno da neće prođti i na daljnji studij iz hrvatskoga jezika. U školi su razrede i vodeni blok isfarbali i metalna vrata su stavili u poneke razrede.

Najmanja škola Gradišća je **undanska**, u

novom 2006./2007. ljetu ukupno će imati 16 školarov. Po riči ravnateljice Marije Fülöp-Huljev, broj se je povećao jer iz 4. razreda su prošli u Horpač dvimi, a prvi razred će pohađati četirmi. Zgrada je nutri obnovljena, lani su obloke i vrata izminuli, a ljetos su farbali stijene i lakirali pod u obdanišću i gimnastičkoj sobi. „Uređen je dvor, čisti razredi i ispočivani učitelji čekaju dicu u novom školskom ljetu“ – je još izjavila undanska peljačica škole.

U **Horpaču**, kade hrvatski podučava Židanka Jadranka Tot, ljetos će biti 11 školara (svi iz Unde), a tu ustanovu pohađa sve skupa 113 školarov.

Hrvatski Židan u jesen med školskimi stijenami prima 67 učenikov. U 1. razredu su desetimi začeli učnju, a 8. razred će završiti četirmi. U židanskoj školi čisto je obnovljen vodeni blok i kuhinja.

Gornji Četar med svoje stijene čeka dicu iz šest sel. Zasad je broj školarov 138, med njimi 42 dice se po hrvatski uči. U prvom razredu je 23 školarov, devetimi će se bliže upoznati s hrvatskim jezikom, dokle u 8. razredu je 21 učenik. Na zadnje ljetu su sedmimi u hrvatskoj nastavi. Po riči direktorice Magde Horvat-Nemet, pomoću Željezno-županijske mikroregije jako se je obogatila školska oprema.

Dvojezična škola u **Petrovom Selu** je štar-tala u novo školsko ljetu sa 98 školarov. Trinaestimi su stupili u 1. razred, a dvanaestimi će završiti školu dojuče ljetu. Cijela škola je u isfarbanom novom rublju čekala svoje pohodnike, a obnovljen je i vodeni blok u gornjoj školi. Novi pvc je vrižen u 1. razredu i popravljena je čripovna peć.

Osnovna škola „Mihály Váci“ u **Sambotelu** od ovoga školskoga ljeta broji sve skupa 21 učenika. Svi tajedno pet ur imaju hrvatskoga jezika, a 1. razred su začeli šestimi.

-Tiho-

Početniki bizonjske osnovne škole.
Foto: Klauđija Radić-Šmatović

Pomursko školsko stanje

Ova, 2006./2007., godina školskim ustanovama ponovno je donijela nove probleme. Dok je prijašnjih godina zbog pada nataliteta i smanjenja učenika u školama došlo do spajanja razreda i skupina, što je prouzrokovalo otpuštanje pedagoga, ove i iduće godine će dovesti do toga nova uredba podizanja broja obveznih sati učitelja. Te posljedice vidljive su i u Pomurju, naime, od jeseni opet su otpušteni neki učitelji. Održavatelji zbog financijskih poteškoća traže minimalan broj nastavnika, tako se radi već godinama u hrvatskim osnovnim školama s predmetnom nastavom.

U pomurskoj regiji najviše učenika pohađa u **serdahelsku** osnovnu školu. Od prošle godine njihov broj čak je i porastao, naime, u pri razred se upisalo 17 djece, tako Osnovnu školu Katarine Zrinski pohađa 147 učenika, no treba naglasiti da se radi o okružnoj ustanovi koja okuplja učenike iz Sumartona, Pustare, Mlinaraca, a ima učenika i iz Letinje i Petribe. Njih podučava 16 nastavnika od kojih sedmero imaju diplomu hrvatskoga jezika i književnosti, a učiteljice razredne nastave također su završile hrvatsku učiteljsku školu u Baji. Škola radi s programom predmetne nastave (četiri sata tjedno) i svaki učenik uči hrvatski jezik. Pod konac kolovoza na pet godina izabrana je ravnateljica Marija Biškopić Tišler. U školi se uče i umjetničke struke: glazbena i likovna umjetnost te moderni ples. Tijekom ljeta učionice su dobile novi pod i nove klupe, time je završena i posljednja etapa obnove škole.

Sumartonska osnovna škola s četiri razreda prošle se školske godine priključila serdahelskoj ustanovi i sada djeluje kao područna škola. Voditelj područne škole je Žolt Trojko. Sve učiteljice govore hrvatski, ali završenu hrvatsku učiteljsku školu ima samo jedna. Područnu školu pohađa 20 učenika, njih podučavaju tri nastavnika.

Druga je po veličini broja učenika Osnovna škola Nikole Zrinskog u **Keresturu**, nju pohađa 147 školaraca. Od jeseni ustanova radi sa 16 nastavnika, naime, zbog racionaliziranja troškova trebalo je otpustiti dva nastavnika. Hrvatski jezik u okvirima predmetne nastave predaju dvije učiteljice koje imaju visoku stručnu spremu. Ravnateljica Anica Kovač mnogo radi na tome da ustanova učestalo surađuje s kotoripskom školom.

U Narodnosnom osnovnom i strukovnom središtu u **Mlinarcima** naspram prošle godine naglo je opao broj učenika, sa 150 na 102. Smanjio se broj školaraca strukovne naobrazbe, ima ih 46, jer se smanjio i broj struka. Prijavljeni mogu učiti za kuhara, konobara i stolara. Tu osnovnu školu pohađa 56 učenika, među njima ima djece i iz Pustare i Petribe. Hrvatski jezik uče osnovnoškolci, a učenici strukovne škole tjedno četiri sata. Od pedagoga

Na Danima sela Kerestura

visoku spremu hrvatskoga jezika imaju četvero, a u nižim razredima rade učiteljice s diplomom hrvatske učiteljske škole. Ravnateljske poslove obavlja Erzsébet Richter.

Ove školske godine **Fičehaz** ima 56 učenika. U školi radi devet nastavnika, a nastava se dopunjuje honorarnim djelatnicima. Ove školske godine ne radi u punom statusu nijedna učiteljica hrvatskoga jezika, jer su učiteljice na materinskom dopustu. Njih zamjenjuje učiteljica koja je završila hrvatsku srednju školu za odgajateljice, te honorarno jedna sa završenom visokom školom hrvatskoga jezika.

Najmanje djece okuplja osnovna škola u **Belezni**, svega 22. Ta školska ustanova iz godine u godinu je na rubu zatvaranja, ali od iduće školske godine vjerojatno neće djelo-

vati, naime, ove godine već nema ni prvaka. U Belezni hrvatski jezik se započeo podučavati prije sedam godina i svaki polaznik škole ga uči. Podučavaju ih pet nastavnika zajedno s ravnateljicom Margitom Kele. Hrvatski jezik podučava učiteljica s diplomom hrvatske učiteljske škole.

Hrvatske pomurske škole iz godine u godinu trude se da nastava bude što kvalitetnija, međutim, uvjeti za rad se sužavaju, svugdje je smanjen broj nastavnika, materijalna sredstva za pomagala, za razne dodatne materijale gotovo i nema, a za dobro učenje jezika to je vrlo potrebno. Često se govori o neučinkovitosti učenja jezika, pa možda bi se neki uzroci mogli pronaći i u navedenim nedostacima.

Beta

Sumartonska djeca s učiteljicom Anicom Rodek

I u Tukulji je zazvonilo školsko zvonce

Tukuljsku osnovnu školu u novoj školskoj godini pohađa 780 učenika, od njih 62 sudjeluje nastavi hrvatskoga jezika. Marija Prenner-Dobotczy jezik predaje samo u svome 2. razredu, a ostale skupine vodi novozaposleni nastavnik Edmund Bende, koji je ove godine diplomirao. Svojim prvim radnim dojmovima i znanjem materinskog jezika učenika nije zadovoljna, ali se nada da će zajedničkim nastojanjima te s pomoću kolegica Marije Prenner i Dragice Mandić učenje hrvatskoga dovesti na višu razinu. Podjela učenika koji uče hrvatski: 1. r. 10, 2. r. 9, 3. r. 11, 4. r. 17, 5. r. 7, (u 6. i 7. razredu nema upisanih), a u 8. r. 8 učenika. Škola okuplja djecu mađarskog, njemačkog i hrvatskog podrijetla. O folkloru se brinu ravnatelj Ladislav Halász i Ildikó Lenner. Marija Prenner je za naš tjednik kazala kako je velik problem pitanje hrvatskih udžbenika. Stanje u tome pogledu, s novim natječajnim sustavom osiguranja potrebnih hrvatskih i njemačkih udžbenika, postalo je katastrofalnim, odnosno zahtijeva veoma zamršene administrativne zadatke ne samo za dvojezične škole već i one u kojima se jezik predaje kao predmet. Škola ima osmogodišnje prijateljske veze sa školom u zagrebačkom Prečku s kojom su lani potpisali „Povelju o prijateljskoj, odgojno-obrazovnoj, radnoj, kulturnoj i sportskoj suradnji“. Tako djeca pa i njihovi roditelji imaju mogućnosti međusobnog upoznavanja i druženja, što napose korisno djeluje na uporabu žive materinske riječi. U više navrata su ostvarena uspješna i zanimljiva uzajamna gostovanja u okvirima taborskih susreta. Ove su godine 55 djece iz zagrebačke škole u pratnji nastavnika boravili na Balatonu u Révfülöpu, a Tukuljci su prošlih godina ljeto proveli na Jadranu: na otoku Krku, u Istri, Opatiji i Novom Vinodolskom.

I u tukuljskom vrtiću zanimanja na hrvatskom jeziku

Istodobno smo imali mogućnosti – od pet tukuljskih vrtića – posjetiti vrtić u kojem također teku zanimanja na hrvatskom jeziku, i gdje sva djeca uče i hrvatski. Pročelnica vrtića Marta Grgić, odgajateljica i tetice ovu su godinu otpočele s 52 dječice, što je uobičajen broj djece u tom vrtiću. Budući da su skupine mješovite, i najmanji su uključeni u zanimanja koja se vode na hrvatskom. Na žalost, i ovdje nedostaju odgovarajuća pomagala. Stečena znanja na tuzemnim tečajevima i u matičnoj zemlji, nisu u svakom pogledu urodila plodom. Poklon-pomagala iz Hrvatske, zbog jezičnih poteškoća teže su uporabiva u praksi. Vrijeme bi bilo da se sastave takva pomagala koja bi olakšala odgojno-obrazovni rad u našim vrtićima općenito, a napose u onim gdje poduka materinskog jezika teče u težim okolnostima.

Marko Dekić

Usput zabilježeno

Otvaranje novoga graničnog prijelaza između bilo kojih država od izrazite je važnosti, a za nas, Hrvate, svaki korak koji vodi k matičnoj domovini nova je nada u očuvanju jezika. Na jednoj konferenciji gdje je bilo riječi o sličnim uspjesima, nitko od uzvanih kolega drugih naselja nije se pojavio. Zar je toliko teško rado-vati se dostignućima drugih, pogotovo ako je to korist i drugih?

Na nekoj regionalnoj školskoj priredbi slučajno sam čula «Joj, katastrofa, iduće godine ćemo mi biti domaćini priredbe». Te riječi izustila je učiteljica Mađarica. Nadam se da učiteljice Hrvatice ne misle tako, iako se žalilo zbog financijskih i organizatorskih poteškoća. Katkad se može organizirati dobra priredba i s manje novaca, ali s puno truda.

Nedavno sam upoznala mladog Slovenca, koga sam nakon kratkog razgovora već vrlo cijenila. Živi u Sloveniji pa mu je materinski jezik slovenski, ali vrlo dobro govori mađarski jezik, jer mu je žena Mađarica, a vrlo dobro govori i hrvatski jezik jer ga je htio naučiti zbog svojih prijatelja i znanaca. Njemu je to sve naravno, naime, smatra da s onim ljudima do koga mu je stalo i u kojoj sredini ljudi živi, treba se obraćati na njihovu jeziku. Trebalo bi mnogo takvih osoba na svijetu, pa možda nigdje ne bi bilo ratova.

Djevojka sa svojih 25 godina mi se javi da želi učiti hrvatski. Zašto? Samo zato što se u njoj javio onaj osjećaj što je naslijedila od oca Hrvata. Odrasla je u mješovitom braku, gdje se hrvatski jezik nije rabio, u mađarskom selu, ali njezin boravak u hrvatskome društvu probudio je u njoj gene nacionalne samosvojnosti. Ona to želi bez ikakve posebne koristi. Rijetkost, ali, hvala Bogu, ima i takvih.

Iz jugoslavenskih dokumenata o revoluciji 1956.

Zbivanja i događaji prije izbijanja revolucije (1)

Suradnici jugoslavenskog poslanstva u Budimpešti s javnim djelatnicima i takozvanom reformskom skupinom unutar Mađarske partije trudbenika (Magyar Dolgozók Pártja) održavali su prisne veze, što je osobito dobro uočljivo u izvještajima poslanika Dalibora Soldatića i Marka Žigmunda, tajnika ambasade.

Prije no što bismo dali uvid u pripreme mađarske revolucije i borbe za suverenitet zemlje 1956., valjalo bi podsjetiti da je sovjetsko vodstvo nakon Staljinove smrti (1953.) nastojalo uspostaviti suradnju s Jugoslavijom, istovremeno s tijekom destalinizacije, ne samo u Sovjetskom Savezu već i u njegovim satelitnim državama, tj. unutar istočnoga bloka ili socijalističkog tabora. Naravno, u Mađarskoj taj tijek nije išao lako jer su pobornici staljinizma na čelu s Rákosijem bili protiv destalinizacije i zbližavanja s Jugoslavijom s kojom su odnosi, za vrijeme Informbiroa, tj. od 1948. do 1953. godine, bili veoma zaoštreni i napeti. U tom razdoblju unutar Mađarske nedvojbeno najviše su stradali Rákosijevi protivnici te pripadnici hrvatske, srpske i slovenske narodnosti, poglavito inteligencija koja je tek stasavala i bila nejaka, a okarakterizirana je titoističkom, te ti nacionalno svjesni pojedinci, kao takvi, bili su progonjeni, uklonjeni, uhićeni i osuđeni na zatvor.

Tito u svojim razgovorima s Hruščovom u više je navrata ustrajavao na smjeni rakošijevske garniture da bi se na taj način mogli ojačati mađarski komunisti reformisti, na čelu s Imreom Nagyem. No Josip Broz Tito i jugoslavenska vlada nisu bili neposredno uključeni u tijek rehabilitacije Imrea Nagya i njegov povratak na najviše državopartijske funkcije. Činjenica je, međutim, da su oni podržavali rehabilitaciju i politički uspon Imrea Nagya, Jánoša Kádára, Géze Losonczyja i ostalih istaknutih mađarskih komunista, Rákosijevih protivnika, smatrajući ih reformistima bliskim njihovoj koncepciji socijalizma. O povratku I. Nagya u partiju, pitanju koje se aktualiziralo potkraj ljeta i početkom jeseni 1956., vođena je akcija preko jugoslavenskog tiska. O Nagyu i pitanju tijeka demokratizacije u Mađarskoj bilo je riječi u razgovoru Tita i Nikite Hruščova, šefa sovjetske komunis-

tičke partije, prilikom njegova kratkog posjeta Beogradu potkraj rujna 1956. Tito se tom prigodom zalagao za rehabilitaciju i povratak Nagya u partiju.

Jugoslavenska je vlada o tom imala prave razloge, naime, htjela je da se jugoslavenski model (radnički savjeti) primijeni unutar, na početku barem jedne istočnoeuropske zemlje, ponajprije u najbližemu svom susjedstvu, u Mađarskoj.

(Nastavit će se)

Duro Franković

Trenutak za pjesmu

Mak Dizdar

Modra rijeka

Nitko ne zna gdje je ona
malo znamo al je znano

iza gora iza dola
iza sedam iza osam
i još huđe i još luđe
preko mornih preko gorkih

preko gloga preko drače
preko žege preko stege

preko slutnje preko sumnje
iza devet iza deset

i još dublje i još jače
iza šutnje iza tmače

gdje pijetlovi ne pjevaju
gdje se ne zna za glas roga

i još huđe i još luđe
iza uma iza boga

ima jedna modra rijeka
široka je duboka je

sto godina široka je
tisuć ljeta duboka je

o duljini i ne sanjaj
tma i tmuša neprebolna

ima jedna modra rijeka

ima jedna modra rijeka-
valja nama preko rijeke.

Iz povijesti hrvatskoga tiska u Mađarskoj

Uz 40. obljetnicu našega školstva

„... Godina 1960. je također prelomna u povijesti našega školstva. Tada je u budimpeštanskoj gimnaziji i u osnovnim školama do tada s hrvatskim ili srpskim nastavnim jezikom uvedena tzv. dvojezična nastava. To u praksi znači da se humani predmeti predaju na materinskom jeziku, a realni predmeti na mađarskom. Terminologija svih predmeta se usvaja na oba jezika. Šezdesetih godina se dalje proširuje institucioniranje narodnosnog školstva. Godine 1969. je otpočela s radom narodnosna katedra pri Zemaljskom pedagoškom institutu, da bi zatim preuzela u ruke razradu stručnih pitanja našega školstva. Ona je između ostalog sistematizirala usavršavanje naših nastavnika u zemlji i u Jugoslaviji, osnovala mrežu stručnih savjetnika, pokrenula osnivanje Narodnosne sekcije Mađarskoga pedagoškog društva, izradila nove nastavne programe i koncepcije za nove udžbenike.

Spomenuli smo najvažnije momente razvoja našega školstva. I na temelju toga možemo reći da je struktura južnoslavenskog školstva potpuna, i u organizacijskom i u stručnom pogledu. Uvjeti i mogućnosti su nam osigurani. I danas mnogo štošta ovisi samo o nama. Isto kao i na početku, prije četrdeset godina. Historija je napisana, a pisali su je naši ljudi, aktivisti onoga vremena. Mi nastavljamo s pisanjem. Idući naraštaji će ocijeniti i naš rad, pa nije sporedno kako izvršavamo svoju zadaću...”

Narodni kalendar, 1986. 44-45. str.

PROGRAM HRVATSKOGA KAZALIŠTA

16. rujna 2006., s početkom u 19 sati – Miro Gavran: Veseli četverokut; komedija
Mjesto: Santovo

18. i 19. rujna 2006., s početkom u 19 sati – Mujičić-Senker-Škrabe: Trenk, iliti divlji baron; tragikomedija
Mjesto: Anino dvorište, otvorena pozornica pečuškoga Hrvatskog kazališta

28. rujna 2006., s početkom u 19 sati – Miro Gavran: Veseli četverokut; komedija
Mjesto: pečuško Hrvatsko kazalište.

PEČUH – U organizaciji pečuškoga KUD-a Tanac, 16. rujna 11. put zaredom priređuje se Međunarodni festival hrvatskih folklornih društava, poznatiji pod imenom «Dobro došli, naši mili gosti!». Uz mnogobrojne pokrovitelje, i ove će godine Festivalu sudjelovati brojna hrvatska društva, a istodobno u sklopu Festivala održat će se i I. međunarodni festival gajdaša. Nakon okupljanja na glavnome pečuškom trgu u 15 sati povorka će se prošetati gradskim ulicama, a potom se zaustaviti na prostoru ispred Doma omladine u kojem će s početkom u 19 sati i 30 minuta početi festivalski program.

Čikerija

Seosko odličje odrasloj skupini KUD-a „Rokoko”

Nedavnom odlukom Seoskog vijeća u Čikeriji, bunjevačkom KUD-u „Rokoko” dodijeljeno je odličje „Za istaknuti rad u životu naselja”, koje se od 2004. uručuje pojedincima i drugama. Odličje je prvi put dodijeljeno povodom 80 obljetnice Čikerije Istvánu Szendiju starijem, a drugom prilikom njome je nagrađena odrasla skupina KUD-a „Rokoko”, koja od utemeljenja 1984. radi bez prekida, njegujući i prenoseći bunjevačkohrvatske običaje.

Na iznenađenje okupljenih mještana,

ali i samih članova, nakon prijepodnevno-ga kulturnog programa na VI. Danu selu u subotu, 12. kolovoza, načelnica Erika Bugán Neszvecskó pozvala je sve članove na pozornicu i osvrnula se ukoliko na rad društva. U okviru male svečanosti, tom je prigodom voditeljici društva Ziti Ostrogonac uručila Svečanu spomenicu, a svim članovima (ukupno 21) uz nekoliko prigodnih riječi i s 24 karata pozlaćenu značku s grbom Čikerije.

S. Balatinac

I u HOŠIG-u je otpočela nova 2006./2007. školska godina

Svečano otvaranja 2006./2007. školske godine u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i đlačkom domu u Budimpešti bilo je 4. rujna. Za svečani program bile su odgovorne odgojiteljice Jelica Pašić-Drajko i Silvija Varga.

Učenike, roditelje i djelatnike pozdravila je ravnateljica Marija Petrić koja je kazala: Da bi djeca u vrtiću i školi mogla stjecati svoja znanja i prebivala u što udobnijim prostorijama, tijekom ljeta su obavljani najnužniji poslovi – bijeljenje učionica, garderobe, domskih soba te hodnika, izgradnja toaleta za invalide u školi, bojanje u svim sanitarnim prostorima, presvlačivanje postelja itd.– stoga je svim učenicima skrenuta pozornost

na brižno čuvanje svojeg užega i školskog okoliša.

U 1. razred osnovne škole upisano je 14 učenika, razrednica im je učiteljica Zlata Gergič, dok je popodne s njima odgajateljica Jadranka Hegedűs-Geošić. Učiteljica Marija Božić-Horváth otišla je u mirovinu, a s materinskog se dopusta vratila Katica Šokac. Razrednica 5. r. je nastavnica Györgyi Brindza. U 9/e razred upisano je 17 učenika, razrednica im je profesorica Eva Filipović. Sa 20 učenika, 9/a razred vodit će profesorica Marija Šajnović.

Taj će se razred, kako je rečeno, zbog različitosti usvojenog znanja hrvatskog jezika dijeliti u dvije skupine. *M. D.*

Slika hrvatskoga školstva u Baranji i Podravini

Danas je već kristalno jasno kako je privlačnost učenja jezika naučeni jezik, komunikacija, svakodnevna komunikacija na materinskom jeziku. Pokazuje se kako su upravo dvojezične škole mjesto gdje se može i ostvaruje komunikacija jer svi djelatnici znaju hrvatski jezik i koriste se njime.

ŠIKLOŠ – Kako nas je obavijestila nastavnica hrvatskoga jezika Anica Posavac, u šikloškoj Osnovnoj i glazbenoj školi „Dorotya Kanizsai“, koju pohađa petstotinjak učenika, njihov petnaestak uči hrvatski jezik u okviru kružoka, dva sata tjedno. Velike su teškoće glede prijave djece na nastavu hrvatskoga jezika, tako da već nekoliko godina nije pokrenuta narodnosna skupina. Petnaest učenika različite dobi, od prvoga do osmoga razreda, u dva sata tjedno jedva da može naučiti osnovna znanja. Nastava se odvija izvan nastavnih sati, a sati zbog obveza djece često izostanu. Problem je to koji nastavu hrvatskoga jezika već dugo godina muči iako

bi bilo logično da u tome gradu, u neposrednoj blizini hrvatske granice, ima interesa za učenje hrvatskoga jezika. Nastavu hrvatskoga jezika pomaže i hrvatska samouprava koja učenicima osigurava besplatne udžbenike. Ravnatelj škole je gospodin László Szabó.

LUKOVIŠĆE – Kako nas je obavijestila novoizabrana ravnateljica lukoviške osnovne škole Nóra Varga Kecskés, školu pohađa 104 učenika i svi uče hrvatski jezik u satnici materinskog jezika, četiri sata tjedno. Troje pedagoga se brinu o njima: Anica Popović, Tomislav Bunjevac i Biserka Brantner Kolarić. U prvi razred upisalo se 16 učenika,

a djeci je u toj narodnosnoj školi osigurano i učenje hrvatskoga plesa i glazbe uz pomoć dvoje pedagoga, Lenarda Trauma i Viktora Bele.

HARKANJ – Osnovna i glazbena škola „Pál Kitaibel“ u Harkanju jedina je osnovna škola koju trenutno pohađa 450-ak učenika od kojih njih 60 uči hrvatski kao materinski jezik u četiri sata tjedno. Već dugi niz godina, u prvom redu zahvaljujući angažiranosti hrvatskih pedagoga, nastava hrvatskoga jezika među djecom i kolegama, a i kod vodstva škole uživa velik ugled, i broj djece je stabilan. Hrvatski se uči od 2. do 8. razreda. Ima tri godine kako se u prvom razredu po školskom programu ne uče jezici. Tri niža razreda su spojena i s njima radi nastavnica Žuža Gregeš, a viši razredi su samostalni, s njima rade Đurđa Geošić i Katica Baksai. Od ove godine škola ima novoga ravnatelja: Tamása Horvátha. Škola održava dobre veze s prijateljskom školom u Orahovici, pa svake godine najbolji učenici borave tjedan dana na hrvatskome primorju, u karlovačkome dječjem odmaralištu u Crikvenici. Početkom rujna i u prvom tjednu školske godine u harkanjsku školu još uvijek nisu prispjele naručene knjige za nastavu hrvatskoga jezika. Inače, knjige učenicima koji uče hrvatski, besplatno osigurava tamošnja hrvatska samouprava koja pomaže i razne hrvatske sadržaje u školi, tako i natjecanje u kazivanju stihova i proze.

ŠELJIN – Osnovna i glazbena škola „Géza Kis“ u Šeljini jedina je osnovna škola u ovome gradu, i nju trenutno pohađa 310 učenika od kojih njih 124 uči hrvatski jezik u satnici za materinski jezik. Od ove školske godine škola ima i novu ravnateljicu Zsuzsanu Orlović čiji je suprug naš Hrvat iz Križevaca. Kako nas je obavijestila nastavnica Marija Papp Hideg, zadovoljni su rezultatima i brojem upisane djece. U prvi razred upisalo se 13 učenika. U svakom razredu djeluje samostalna skupina, i hrvatski jezik je u sklopu satnice. U nižim razredima koriste se udžbenicima Anice Torjanac «Moj hrvatski», a u višim razredima se kombinira. Cilj je da djeca na kraju osmoga razreda polože državni jezični ispit, što se posljednjih godina i uspješno ostvaruje, na radost roditelja i djece, a time i nastava

hrvatskoga jezika postaje sve privlačnija. Od 1. do 5. razreda hrvatski predaje Marija Papp Hideg, a od 6. do 8. razreda Robert Ronta. Trenutno u osmom razredu 14 učenika uči hrvatski jezik. Škola održava prijateljske veze s osnovnom školom iz Grubišnog Polja, a nastavu hrvatskoga jezika, uz gradsko poglavarstvo na čelu s gradonačelnikom Đulom Försterom, našim Hrvatom, pomaže i šeljinska hrvatska samouprava koja osigurava besplatne udžbenike svim učenicima, osigurava troškove gostovanja Hrvatskoga kazališta u školi, te pomaže veze i programe sa školom iz Grubišnoga Polja. Već desetak godina hrvatska nastava u Šeljinu pokazuje trend rasta i uživa velik ugled u gradu i među djelatnicima šeljinske škole.

OLAS – Kako nas je obavijestila ravnateljica Agata Marci, u osnovnoj školi u kojoj se njemački jezik uči kao materinski i koju pohađaju učenici iz šest naselja, već godinama postoji malen ili gotovo nikakav interes za učenje hrvatskoga jezika. Naši su se Olasci gotovo odnarodili, a oni koji se još drže, svoju su djecu upisali u pečušku hrvatsku školu. Među djecom koja danas uče hrvatski u jednom satu tjedno, u kružoku, gdje se uglavnom pjeva i pleše s učiteljicom Evom Majstorović, njih svega dvoje-troje su hrvatskog podrijetla. Danas desetak učenika nižih razreda, od 170 učenika olaske škole, u obliku kružoka jedan sat tjedno susreće se s hrvatskim jezikom i kulturom; imaju lijepe nošnje i bogatu ostavštinu šokačkih Hrvata iz Olasa.

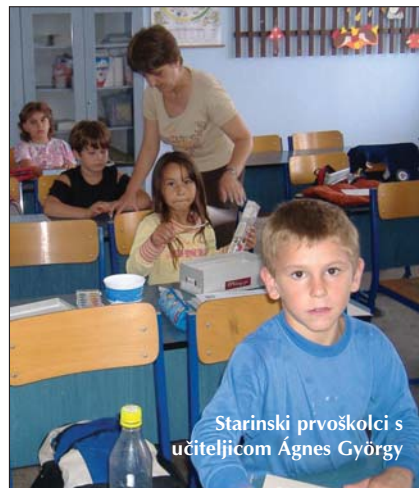
SALANTA – U salantskoj osnovnoj školi, koja je okružnog karaktera i koju pohađaju djeca iz sedam naselja, trenutno ima 197 učenika od kojih njih 60 uči hrvatski u satnici

za materinski jezik. U prvi razred na nastavu hrvatskoga jezika ove se godine upisalo 11 učenika, što je veoma lijep broj, kaže nam nastavnica Eva Adam. Ravnateljstvo škole na čelu s ravnateljicom Márijom Balogh sudjeluje i skrbi o svim vidovima nastave i slobodnih aktivnosti glede očuvanja narodnosne kulture. Pomaže školsko natjecanje u kazivanju stihova i proze koje se već nekoliko godina zaredom odvija pod pokroviteljstvom i uz novčanu potporu salantske hrvatske samouprave koja se brine i o njegovanju prijateljskih veza s Osnovnom školom „Fra Bernadin Tomo Leaković” iz prijateljskog naselja Bošnjaka. Svake druge godine razmjenjuju se učenici, tako su ove godine ponajbolji iz hrvatskog jezika ljetovali deset dana, uz pomoć prijateljske škole iz Bošnjaka, na hrvatskome moru. Hrvatski jezi u Salanti predaju dvije pedagoginje: Eva Adam i Kata Sujović, a rad se odvija u spojenim razredima, u 5., 6. ili 7. nastavnom satu.

MARTINCI – Poučeni iskustvima prošle školske godine, reče nam ravnateljica martinačke osnovne škole Ruža Hideg, može se mirno zaključiti kako je lanjski prijelaz na dvojezičnost postigao vidljive rezultate. Od ove školske godine dvojezična nastava provodi se od prvoga do šestog razreda. Školu pohađa 94 učenika, a njih devetero upisalo se u prvi razred. Njihova je učiteljica Erika Sigečan Kuštra. U školi radi 13 stalno zaposlenih pedagoga, koji imaju prijateljske veze sa školom u Bjelovaru i Hercegovcu, koji im pomažu glede hrvatskih sadržaja i nastavne književnosti. U višim razredima hrvatski jezik i književnost predaju Ljubica Kolar Vuković, Marta Ronta Horvat i Zoltan Sigečan.

STARIN – Ove školske godine starinsku Osnovnu školu pohađa 46 učenika. Potkraj 2005./2006. godine od škole se oprostilo osam

Starinski prvoškolci s učiteljicom Ágnes György

đaka, a upisalo se četvero prvoškolaca. U Starinu svi uče hrvatski jezik, izuzev tri učenika, koji su došli iz drugih škola u višim razredima. Ravnateljica je i nadalje Csizmadia Lászlóné, hrvatski jezik predaje u svim razredima Rožika Kedveš, a dvije skupine tamburaša vodi Tibor Kedveš. Učenici imaju tjedno četiri sata hrvatskoga jezika u rasporedu i jedan sat tamburaške glazbe poslije podne. Od 25 učenika viših razreda u ovoj će godini tamburašku glazbu učiti 19 učenika.

PEČUH – Jednu od tri dvojezične škole i jednu od dvije hrvatske gimnazije Hrvata u Madarskoj. Hrvatsku osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom Miroslava Krležu, ove godine pohađa 268 učenika, od čega njih 130 u osnovnoj školi i 138 u gimnaziji. Novozgrađeni učenički dom koji je lani predan na upotrebu s 80 postelja, već je premalen da primi sve zainteresirane. U prvi razred osnovne škole upisao se u odnosu na prošle godine razmjerno mali broj učenika, njih 12; njihova je razrednica učiteljica Marica Kovačević, a odgajateljica Gabriela Kohut. U nulti razred hrvatske gimnazije upisalo se 19 učenika, a u prvi razred gimnazije 29 učenika. Ravnatelj škole je Gabor Györfvári, doravnateljica u osnovnoj školi Žuza Kečkeš, u gimnaziji Eva Polgar, a u učeničkom domu Marica Stanić. U nastavničkom zboru 98% djelatnika govori hrvatski jezik.

BREME – Ravnateljica bremenske osnovne i glazbene škole Erzsébet Klingl nam reče da školu pohađa 284 učenika od kojih njih 50 uči hrvatski jezik u satnici materinskoga jezika. Na žalost ove, a ni prošle godine nisu mogli pokrenuti grupu u prvom razredu, tako da u prvom i drugom razredu nema hrvatske grupe. Baze nema, zatvorio se i hrvatski vrtić u Kašadu, teško je «naći» učenike i nagovoriti roditelje da upišu svoju djecu na nastavu hrvatskoga. U školi rade tri pedagoginje koje imaju struku hrvatskog, od kojih samo jedna i predaje jezik. To je Ana Balaž Ivanović. U trećem razredu ima devet učenika, četvrtom osam, petom deset, šestom osam, sedmom devet i osmom šest. Uz nastavu hrvatskoga jezika djeluje i kružok u kojem se u dva sata tjedno uče hrvatski plesovi i pjesme, a djeca nastupaju na narodnosnim priredbama u školi, gradu i u Kašadu. Osim hrvatskog, u školi se uči i njemački te engleski jezik.

MOHAČ – U Mohaču glede nastave hrvatskoga jezika stanje je, blago rečeno, katastrofalno bar u osnovnim školama. U dvije osnovne škole, u Novome Mohaču u školi Jenőa Völgyesija i u Osnovnoj školi Istvána Széchenyija, nalazimo nešto od hrvatskih sadržaja. U Novome Mohaču hrvatski se uči u kružoku dva sata tjedno i pohađa ga 15 učenika. Njih podučava nastavnica Marija Kablar. Učenici su podijeljeni u dvije grupe, grupu nižih i grupu viših razreda. Uz kružok jezika djeluje i kružok narodnoga plesa gdje se uz ostalo plešu i hrvatski plesovi. Školski plesni ansambl Vada (vodi ga gđa Hoffman) poznat je u Mohaču, i često nastupa na hrvatskim priredbama, s velikim uspjehom. Školu pohađa 109 učenika koji dolaze iz sedam naselja. U osnovnoj školi Istvána Széchenyija trenutno ima 394 učenika od kojih njih petnaestak pohađa kružok hrvatskoga jezika, jedan sat tjedno podučava ih nastavnica Anka Brozovac. Već godinama u školi je problem opis djeca na bilo kakav vid nastave hrvatskog jezika, saznali smo od vodstva škole. Za razliku od poražavajućega stanja u osnovnim školama, u mohačkoj Srednjoj i stručnoj školi Miklósa Radnótiya i u gimnaziji Károlya Kisfaludyja stanje je, zahvaljujući vodstvu dviju institucija i agilnosti profesorice Marije Prakatur, više nego zadovoljavajuće. Pod njezinom rukom svake godine maturiraju učenici iz hrvatskog jezika, ali o tome u posebnom napisu. *bpb*

Obnovljena škola na Dolnjaku

Nova školska godina u Općemu prosvjetnom središtu na Dolnjaku u Baji započela je u potpuno obnovljenim školskim prostorijama.

U okviru svečanog otvorenja, koje je održano u subotu, 2. rujna, u 18 sati, uz dvosatni bogati prigodni kulturni program na školskome dvorištu upriličena je i svečana predaja posve obnovljene i dograđene školske zgrade, dvorišta i športskog igrališta. U nazočnosti mnoštva djece i roditelja, te županijskih i gradskih dužnosnika okupljene je pozdravila ravnateljica škole Angela Šokac Marković naglašujući kako je to važan trenutak u životu ustanove, koji su iščekivali s uzbuđenjem. Unatoč poteškoćama prouzročanim prošlogodišnjim radovima na obnovi škole, došao je trenutak da potpuno obnovljenu zgradu preuzmu na uporabu, što za učenike i djelatnike škole otvara nove mogućnosti za budućnost.

Svojom nazočnošću svečanost su uveličali predsjednik županijske Skupštine dr. László Balogh, gradonačelnik Péter Széll i članovi Gradskog vijeća. Među uzvanicima je bio i generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Ivan Bandić.

Po običaju, svečanost je započela prigodnim programom prvaka, koji su se predstavili s tri skupine. Osim mađarske i njemačke skupine, dječjim pjesmama i plesovima predstavila se i hrvatska grupa, mališani iz vrtića u Kinizsijevoj ulici koji će nastaviti s učenjem hrvatskoga jezika u okviru predmetne nastave.

Kako je naglasio predsjednik županijske Skupštine dr. László Balogh, škola na Dolnjaku, koja je utemeljena još 1840. godine, svoj rad započela je u maloj zgradi na rubu grada. Danas se nalazi u središtu, i jedna je od najvećih škola u Baji. U svom govoru istak-

nuo je uspješnost projekta koji je ostvaren uz sufinanciranje Europske unije u okviru Nacionalnoga plana za razvoj. Obnova je stajala sveukupno 300 milijuna forinti, od čega je 230 milijuna osiguralo Vijeće za regionalni razvoj, a deset posto ukupnih troškova podmirila je bajska Gradska samouprava, odnosno Ministarstvo unutarnjih poslova. Tako obnovljene školske zgrade, dvorište i športsko igralište osigurat će ugodan boravak za 550 učenika te škole. Dr. Balogh je uz ostalo naglasio kako se škola 21. stoljeća mora temeljiti na znanju. Osim toga istaknuo je važnost učenja jezika, po čemu Mađarska zauzima posljednje, 25. mjesto u EU. Po njemu posebno je to važno u višenacionalnoj Baji i Bačkoj, a i na Dolnjaku uči se njemački i hrvatski jezik. Najzad, ali ne u posljednjem redu, važna je suradnja ovdašnjih ljudi, koja krase zajednicu u Baji.

Budući da od ove godine imaju već hrvatsku skupinu i u osmom razredu, kazala nam je ravnateljica Angela Šokac Marković, predmetna nastava hrvatskoga jezika na Dolnjaku odvijat će se od 1. do 8. razreda s domalo 70 učenika, na svakome godištu po samostalnim grupama

S. Balatinac

Ponovno u školi

Evo, opet je započela jedna nova školska godina. Prolaze prvi dani nove školske godine i vjerujem da vam je to izvrsno, na početku još nema toliko školskih zadaća, pa ostane mnogo vremena za druženje. Svi ste nasmijani, odmorni i sretni. I škola i učionica pa i učiteljica i učitelj kao da su nekako ljepši. Lijepi su i prijatelji u razredu, a i nove školske knjige i bilježnice. Baš je lijepo i u školi, poput ljetnih praznika od kojih ste se oprostili i zahvalili im na mnoštvu krasnih, sunčanih i bezbrižnih dana. Početak nečega uvijek nosi u

sebi neku tajnu, uzbuđenje. Zato budite veseli na početku školske godine, na početku svakoga mjeseca, na početku svakog dana i svakog sata. Neka vam nova školska godina bude vesela, jer razloga za veselje ima na svakom koraku, samo ga treba prepoznati.

Hrvatski glasnik tijekom školske godine želi vam nuditi sadržajne napise, križaljke, zanimljivosti, ali očekujemo i od vas da sudjelujete u uređivanju dječje stranice. Rado objavljujemo vaše sastavke, šale, crteže i fotografije. Za početak pošaljite nam fotografije ili crteže o svojim ljetnim doživljajima.

Očekujemo vašu suradnju!

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifeháza

„Baranja” u Poljskoj

Folklorni ansambl Baranja sudjelovao je na XIX. međunarodnom studentskom festivalu priređenom za folklorne ansamble. Festival je održan u Poljskoj u gradu Katowice od 26. kolovoza do 3. rujna. Organizator je bio Univerzitet Slaski. Kulturnu udrugu je otpratio na put umjetnički voditelj Đuro Jerant. U petak, 25. kolovoza, navečer je krenuo poseban autobus iz Pečuha na 12-satni put. Drugi dan ujutro smo stigli u Katowice, gdje nam je bio smještaj u studentskom domu Slaskoga fakulteta. Osim nas su bile grupe iz Alžira, Indije, Turske (Cipar), Rusije, Srbije, Italije (Sardinija) i, naravno, domaćini Poljaci. Svaki dan smo imali nastupe na raznim mjestima u kazalištima, u koncertnim dvoranama i na slobodnome u šatorima. Naš je repertoar bio sastavljen od mađarskih i hrvatskih pjesova. Navečer smo se vraćali na smještaj gdje je umalo svaku večer održana plesanica jednog naroda. U slobodnome vremenu domaćini su nam organizirali izlete. Tako smo posjetili koncentracijske logore u Auschwitzu i Birkenauu. Tih 10 dana je jako brzo prošlo. Puni doživljaja, radosti i veselja smo se vraćali kući, gdje je (većinu nas) čekala nova, već započeta školska godina.

Réka Drinóczy

Undanski osnovnoškolarci 7. septembra su posjetili Seoski stan u Lutzmannsburgu, u Austriji. Od hatara piše smo išli kroz uredjeno selo. Stare i nove zgrade jednako kažu da gospodari, stanovnici ovoga maloga sela, čuvaju svoje hiže i prirodnu okolinu. U muzeju smo imali mogućnost upoznati kuhinju, sobu, kamru, štalu i pivnicu negdašnjih žiteljev. Dugovanja, stroji za gospodarstvo su bili zanimljivi, ali čipke koje su u ovom muzeju izložene, poznate i priznate su u cijeloj Austriji.

Vrlo aktivna suradnica muzeja Eva Gneisz

nas je upoznavala ne samo s predmeti nego i historijom, zanimljiviji događaji ovoga područja. Zahvalim Franji Farkašu, undanskom inženjeru, gdo i u svojoj mirovini smatra važnim upoznavati najmanje s prošlošću svojih i susjednih praoceva. Važno nam je dalje čuvati identitet, a čuvati samo tako možemo pošteno ako si i prošlost znamo – zbog toga nam je bilo vridno pohoditi naše susjede. No, ni slast jabukovoga soka, ča smo već po domon, od teca Rudija dostali, isto nećemo dugo pozabiti.

Marija Fülöp-Huljev

PEČUH – U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae, 20. rujna u Pečuhu gostuje osječko Dječje kazalište. Osječki kazalištarci za male i one malo veće, u pečuškome Lutkarskom kazalištu Bóbita, s početkom u 10 sati, izvest će kazališnu predstavu nastalu na tekst Milade Mašatove «Zlatka».

BUDIMPEŠTA – Maturanti 2006./2007. školske godine od 31. kolovoza do 5. rujna sa svojim razrednicima boravili su na maturlnom putovanju u Dubrovniku: Bili su smješteni u tamošnjemu Ženskom učeničkom domu, s kojim budimpeštanska hrvatska gimnazija, zahvaljujući doravnateljici Mirjani Karagić, ima dugogodišnje prijateljske veze. U nepunih tjedan dana boravka u Dubrovniku upoznali su kulturno-povijesne znamenitosti ovoga prekrasnog grada, te posjetili i njegovu okolicu.

„I prođe ljeto, djeco moja draga,
A s njim pregršt jednog radovanja,
Već jesen lišće tiho razastire
Uz pjesmu tuge sred golijeh grana.

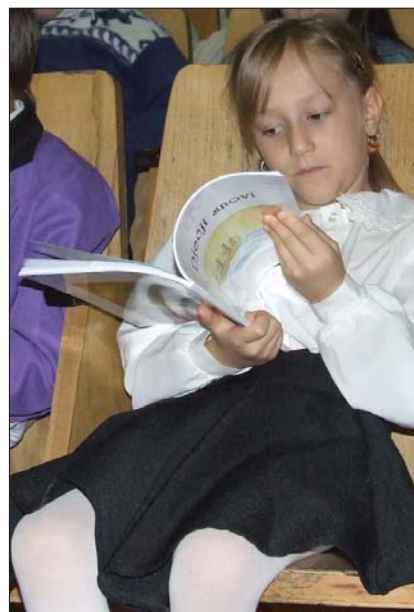
Vrata već školska široko, široko
Otvaraju, gle'te pozamašna krila,
Dok zvonice zove: Na okup, na okup!
Hrl'te ka školi, odmorna i čila.

(Dok zvonice zvonje ... – M. D. B.)

Pregled hrvatske nastave u Bačkoj

Ove godine bez većih promjena: 79 prvaka, ukupno 436 učenika

Hrvatska nastava u Bačkoj – izuzev santovačke škole – organizirana je u obliku predmetne nastave hrvatskoga jezika. Tako je u Aljmašu, na Fancagi i Dolnjaku u Baji, Bačinu, Dušnoku, Gari i Kačmaru gdje se hrvatski predaje kao predmet tjedno 4 ili 5 sati. Na žalost, od prošle školske godine nema nastave hrvatskoga jezika u Čikeriji, a od ove godine neće biti ni u Bikiću. Uz već spomenutu Čikeriju i Bikić, odavno već nemamo nastave hrvatskoga jezika u Baškutu i Čavolju, iako u tim naseljima djeluju hrvatske samouprave. Na temelju toga, ako se još zbroji da je na hrvatski u Bačkoj od jeseni upisano nešto manje prvaka nego prošle godine, onda ne možemo biti nimalo zadovoljni. Nastavu hrvatskoga jezika (uključujući i santovačku školu) sveukupno pohađa domalo 450 učenika, što je približno isti broj kao i prošle godine. Prema tome mala anketa koju smo proveli u krugu ravnatelja županijskih škola i nastavnika hrvatskoga jezika, donosimo neslužbene podatke s početka nove školske godine, koji nam odaju da je uza santovačku školu, nastava hrvatskoga jezika uz povećano zanimanje za hrvatski jezik, posljednjih nekoliko godina najstabilnija u dvjema bajskim školama, a u ostalim naseljima stanje je već godinama bez većih promjena.

Osnovna škola Mihály Vörösmartyja u Aljmašu. U novoj školskoj godini hrvatski će u pet skupina učiti ukupno 39 učenika, što je devet više nego prošle godine. Od toga je deset prvaka, dok je prošle godine bilo samo šest. Novina je od ove godine, da osam učenika hrvatski uči kao strani jezik s obzirom da se u prvom razredu (prema narodnosnome karakteru naselja, što je uistinu pohvalno, op. a.) mogu birati samo hrvatski i njemački jezik. Kako nas je nadalje obavijestila učiteljica

ca Valerija Petrekanić Koszó, ujedno i predsjednica Hrvatske manjinske samouprave, predškolski odgoj na hrvatskom jeziku s barem po jednom skupinom odvija se u četiri gradska vrtića, a u jednom od njih, u Kossuthovoj ulici gdje se odgoj odvija već više od pet desetljeća, ima i više skupina.

Opće prosvjetno središte u Bačinu. Kako nas je izvjestila učiteljica hrvatskoga jezika Lenka Stanojev Herner, u novoj školskoj godini na hrvatski se jezik, koji će se kao i prošle godine podučavati u dvije skupine, posebno za niže i za više razrede, upisalo 23 učenika, od toga tri prvaka. Osim nastave hrvatskoga jezika, pod vodstvom učiteljice Lenke, dva sata tjedno djeluje i hrvatski plesni kružok, u nižim razredima s 12, a u višima s 18 članova, što je znatno manje nego prošle godine, zbog odlaska osmog razreda. Kako saznajemo, hrvatskog odgoja u mjesnom vrtiću službeno nema, ali se kao i prije njeguju rackohrvatska tradicija, običaji, pjesme i igre.

Opće prosvjetno središte na Dolnjaku u Baji. Najbrojnija osnovnoškolska ustanova u gradu, ima čak 538 učenika, i 278 djece u vrtićima. Porast broja djece, kako nam reče ravnateljica Angela Šokac Marković, posljedica je izgradnje velikoga broja novih stanova na Dolnjaku, ali ima mnogo učenika i iz nekih okolnih naselja. Od šezdesetak prvaka, koji su podijeljeni u tri skupine, u hrvatskoj skupini ima 12 učenika. Od ove godine hrvatski se uči od 1. do 8. razreda, kao i prošle godine, sveukupno 70 učenika. Hrvatski uz nju predaju učiteljice Zita Ostrogonac Kiss i Anica Prodan Hoffman. U vrtiću u Kinizsijevoj ulici pak sva djeca (78) sudjeluju odgoju na hrvatskome, a u sve tri skupine imaju odgojiteljicu hrvatskoga jezika, to su Anita Ševarac, Kristina Čilić, Agneza Stipanović.

Opće prosvjetno središte na Fancagi u Baji. Pozitivna se tendencija nastavlja i ove godine jer je čak 17 prvaka koji su upisani na hrvatski jezik. Ako tome dodamo da je preklani hrvatska skupina krenula s 22 učenika (današnji 2. razred), uistinu se može reći da raste zanimanje za hrvatski jezik u krugu fancaskih roditelja. Od 1. do 8. razreda hrvatsku nastavu pohađa ukupno 75 učenika, pet više nego prošle godine – saznali smo od ravnatelja Jose Ostrogonca. Sve su skupine samostalne, hrvatski se uči obveznih četiri sata tjedno, a osim toga hrvatski se jezik, kultura i tradicija njeguju i u okviru kružoka. Uspješno teče i predškolski odgoj na hrvatskome jeziku u vrtiću, a s djecom radi tri odgojiteljice hrvatskoga jezika. U školi radi šest učitelja, odnosno nastavnika sa znanjem ili spremom hrvatskoga jezika. U nižim razredima predaje Jutka Poljak Csicsor, a u višima Marija Batinkov. Za kulturu je zadužen Antun Guban. Nastavu pospješuju raznim kulturnim sadržajima kao što su Berbena svečanost, koja će se prirediti u drugoj polovici rujna, zatim Prelo u veljači, te Markovo.

Opće prosvjetno središte u Bikiću. Kako sam saznao od vodstva škole, budući da nema dovoljan broj prijavljenih, ove godine neće biti hrvatske nastave u Bikiću. Tako će se hrvatski učiti samo u okviru kružoka. Kako nam je pak kazala učiteljica Jagica Jasenović, lani je upisano 14 učenika, od kojih je ostalo 11. Radilo se u dvije skupine: 4-5. i 6-8. razred.

Opće prosvjetno središte u Dušnoku. Kako nas je obavijestio ravnatelj Tihamér Gubai Nagy, hrvatski se kao predmet uči prije svega u nižim razredima, od 1. do 4., i to slično drugim školama u Bačkoj, tjedno četiri sata. U višima ima svega nekoliko učenika.

Škola ima 270 učenika, a od toga hrvatski uči sveukupno 67, uglavnom u nižim razredima. Hrvatski je upisalo 13 prvaka.

S njima radi tri učiteljice, odnosno nastavnice: Katika Pap, Judita Ambruš Šanta predaju u nižim razredima, a Ljubica Mirković Riedl u višima. U višim razredima, na žalost, opet je izostao opis većega broja učenika na naš jezik, iako u vrtiću ima 140-ak djece, i svi uče hrvatski, a prije dvije godine hrvatski je pohađalo čak 120 učenika. Hrvatska samouprava i dalje pomaže da se njeguju tradicije, crkvene i narodne pjesme, te plesovi.

Osnovna škola i vrtić u Čikeriji. Nakon dugo godina, prvi put prošle školske godine nije pokrenuta nijedna hrvatska skupina, iako je godinu dana prije u 1., 2. i 3. razredu bilo 30 učenika. Kao narodnosni jezik hrvatski se održao samo u vrtiću, gdje sva djeca uče naš jezik, a s djecom radi odgojiteljica Kata Vizin – izvijestio nas je učitelj Miloš Pijuković, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave. Saznali smo da je hrvatski tada ukinut kao posljedica nezainteresiranih roditelja jer su se gotovo svi opredijelili za njemački, a samo četiri roditelja preliminarno izjasnilo se za hrvatski. Ni ove godine nije bilo dovoljno zainteresiranih, stoga se nije pokrenula hrvatska nastava.

Osnovna škola u Gari. Garska škola dijeli sudbinu s ustanovama u okolnim naseljima s tendencijom opadanja broja učenika pri čemu nastoji zadržati što više djece u mjestu. Hrvatski kao predmet od nove školske godine uči ukupno 29 učenika, od toga šest prvaka, i to tjedno pet sati – kazao nam je uz ostalo učitelj hrvatskoga jezika u nižim razredima. Budući da je po zakonu potrebno najmanje osam učenika radi pokretanja samostalne skupine, što otežava rad, nastava hrvatskog jezika u prvom razredu teče u samostalnoj skupini, a od 2. do 8. razreda u tri spojene skupine (2.-3.-4., 5.-6. i 7.-8.) – ističe učitelj Ivan Kričković. Prema tome broj prijavljenih po razredu se kreće od jedan do sedam, a po skupinama je pet do deset učenika. U nižim razredima djecu podučava Ivan Kričković, a u višima Smilja Zegnal Faragó.

Opće prosvjetno središte u Kačmaru. U usporedbi s okolnim naseljima približno istoga broja stanovnika, Kačmar stoji prilično dobro po broju učenika, preko 200. Ukupno 31 učenik uči hrvatski u predmetnoj nastavi u četiri spojene skupine, od toga je šest prvaka. Od 1. do 6. razreda hrvatski predaje Margitka Tupčija Išpanović, a u 7. i 8. razredu doravnateljica Anica Matoš.

Uz tjedno pet sati hrvatskoga jezika, djeluje i popodnevni kružok hrvatskoga jezika, u okviru kojega se njeguju tradicije, te priprema za razna natjecanja. Uskoro planiraju i izlet u Pečuh i okolicu za učenike hrvatske skupine.

S. Balatinac

Hrvatska gimnazija u Pečuhu – rasadnik hrvatskih kadrova

Kada gledamo broj učenika u pečuškoj hrvatskoj gimnaziji, možemo slobodno ustvrditi da je zadnjih nekoliko godina uočljiv trend porasta učenika, pa se danas već može govoriti o tome kako u toj gimnaziji, njezinim razredima, učeničkom domu pa i broju nastavnika nema previše «prostora» koji bi mogao primiti na sebe još veći broj prijavljenih. Sadašnji gimnazijski razredi broje preko trideset učenika.

Doista nas je, da tako kažem, jako puno, veli doravnateljica narečene hrvatske gimnazije Eva Polgar. Ovu školsku godinu u 9/0 razredu upisalo je 19 učenika, u 9. razredu imamo 29, u 10. r. 35, u 11. r. 25 i u 12. r. 30 učenika.

Zakon kaže koji je maksimalan broj učenika u školama, tako i u školama ovoga tipa, pa se prema tim napucima mogu i dijeliti razredi u skupine. Za naše uvjete rada ovaj sadašnji broj učenika velik je teret. Ali mi se ne žalimo jer to je i naš «dragi» teret, rezultat našega višegodišnjeg rada, rezultata rada i naših nastojanja. Ovaj veliki broj učenika može se odraziti eventualno na kvalitetu rada, ali vjerujem u svoje djelatnike, koji su i do sada pokazali za što su sposobni, oni će moći premostiti sve poteškoće koje se javljaju (zbog velikog broja učenika) kod kvalitete učenja hrvatskog jezika.

Najbolji dokaz kvalitete rada jest velik broj upisanih učenika u nultom razredu. Ne mogu se ne sjetiti vremena prije desetak godina kada je počela nastava u nultom razredu i kada smo bili plašljivi pa i skeptični glede broja učenika. Roditelji i učenici su se odlučili za naš kvalitetan rad. Naš dugotrajni, ustrajni i dosljedni posao sazio je i dobiva svoje rezultate. Pokušavamo svaki put pedagoške probleme riješiti na isti način, naš pristup djeci uvijek je isti, roditelji vide da se ovdje odvija uravnotežen posao, a i uvjeti rada i stanovanja iz godine u godinu sve su

bolji, te broj upisanih učenika s izvrsnim rezultatima. Oni se upisuju u našu školu, a time su sve više pruža prilika za kvalitetniji rad. Naši maturanti upisuju bez iznimke visoka učilišta u zemlji i matičnoj domovini, i to različite palete, od tehničkih fakulteta, prirodoslovnih, nastavničkih, pravnih ...Veliki se naglasak, uz učenje hrvatskoga materinskog jezika, poklanja i učenju drugih stranih jezika, engleskog i njemačkog.

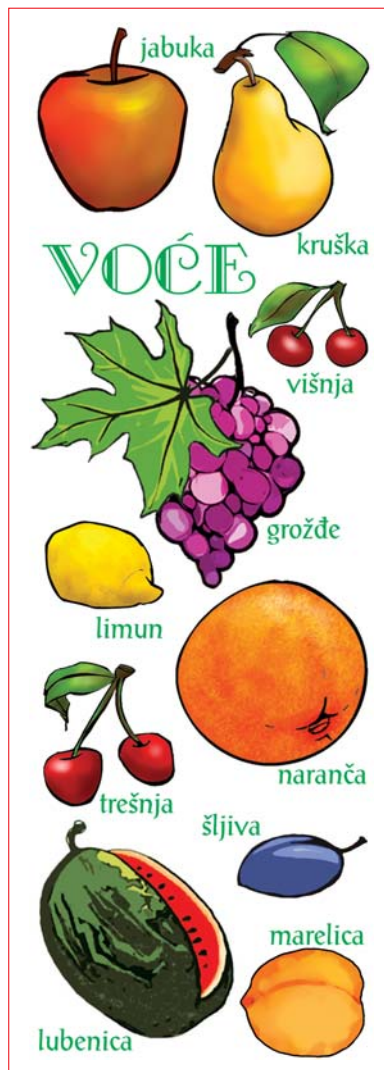
Kada govorimo o hrvatskoj školi u Pečuhu, moramo kazati kako nju pohađaju, da tako kažemo, djeca Hrvata u Mađarskoj. Ima i učenika koji nisu hrvatskoga podrijetla, ali je njihov broj doista zanemariv.

Broj upisanih učenika jest i plod našega marketinškog rada na terenu, dosljedno radimo taj posao, obilazimo škole u kojima vidimo naše potencijalne učenike, predstavljamo svoj program, školu, govorimo o našim rezultatima, imamo otvorene dane dva puta godišnje, koji su izuzetno dobro prihvaćeni. Nastavnički kolektiv je relativno mlad i velik dio su upravo bivši učenici ove škole. Mogu kazati kako na gimnaziji danas nemamo nastavnika koji ne govori hrvatski jezik, na što sam ja posebno ponosna, a ponosna sam i na to da su to većinom sve naši bivši učenici koji su završili bilo osnovnu školu bilo gimnaziju u ovim prostorima. To je naša politika bila i ostala. U osnovnu školu vraćaju nam se djeca naših učenika i na tome možemo graditi svoju budućnost.

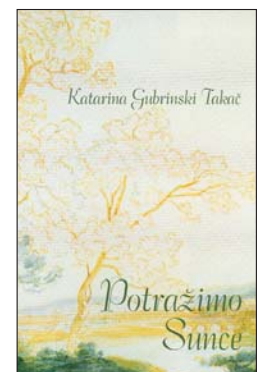
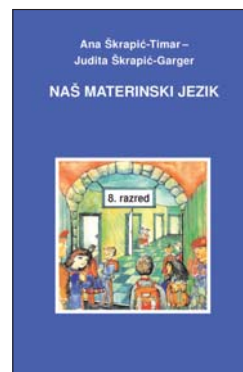
bpb

Foto: Akoš Kolar

Najnovija izdanja školskih pomagala i udžbenika izdavačkog poduzeća Croatica Kht. Sve potrebne informacije o mogućnostima njihove nabave i kupnje možete dobiti na tel: 06-1-269-1974 ili putem e-maila: croatia@croatia.hu

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatia.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatia.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatia.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tihocroatia.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatia.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatia.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi pretplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 4160,- Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270